

Communiepenning Boxtel

In het *Tijdschrift van het Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde* uit 1894 staat vanaf pagina 46 een artikel van Snoeck over ‘Trois médailles relatives au Miracle du très Saint Sang à Boxtel (Brabant septentrional)’ oftewel ‘Drie medailles op het Mirakel van het zeer Heilig Bloed in Boxtel (Noord-Brabant)’. Op pagina 47 wordt de hierbij afgebeelde penning beschreven. Deze penning is in veiling 22 van Laurens Schulman op 20 april 1999 aangeboden als kavel 1610 met de volgende omschrijving: Boxtel KERKELIJKE PENNING 1570. Voorzijde: omgevallen kelk (verwijzend naar het eucharistisch mirakel) tussen A9 1570 / BOXTEL. TMP 1894 pl. 1.1 (dit exemplaar). Eenzijdig loodtin 19,5 mm. Hoogst zeldzaam, vermoedelijk uniek! Ik denk dat ‘A9’ gelezen kan worden als A° (Anno) 1570 en dat we hier met een communiepenning te maken hebben.

Vlekken

Op internet heb ik de volgende gegevens over dit mirakel gevonden: Volgens de legende zou in de tweede helft van de veertiende eeuw Eligius van den Aker, een priester die afkomstig was uit Esch, wijn uit de miskelk hebben geknoeid op de doeken die voor het Driekoningentaltaar van de Sint-Petruskerk te Boxtel lagen. De wijnvlekken bleken in bloedvlekken te zijn veranderd. Tevergeefs trachtte hij de bloedvlekken uit te wis-

sen bij de nabijgelegen Boxtelse Watermolen. Hij bewaart de doeken in een kistje en pas op zijn sterfbed biecht hij zijn grote geheim op. Vervolgens zou Willem van Merheim, de toenmalige heer van Boxtel, in 1380 naar kardinaal Pileus de Prata, die aartsbisschop was van Ravenna, zijn gereisd om het wonder door hem te laten bevestigen. Aldus werd Boxtel een bedevaartplaats en werd een Heilig-Bloedkapel in de Sint-Petruskerk gebouwd om de bebloede doeken te bewaren.

Omstreeks 1600 bevonden de doeken zich te 's-Hertogenbosch en werden ze ieder jaar naar Boxtel overgebracht om door de bedevaartgangers op Drievuldigheidszondag (de zondag na Pinksteren) te worden vereerd. Tijdens de Reformatie worden processies en ander katholiek vertoon verboden. De doeken worden veiliggesteld en komen via 's-Hertogenbosch en de Sint-Michielsabdij van Antwerpen in 1652 in Hoogstraten terecht, dat tot de Spaanse Nederlanden behoorde. De bewoners van de Meierij van 's-Hertogenbosch gingen op bedevaart naar Hoogstraten.

Nadat de katholieken in 1799 de Sint-Petruskerk te Boxtel weer terugkregen, probeerden diverse pastoors de doeken weer terug te halen. Uiteindelijk lukte dat in 1922 gedeeltelijk toen Boxtel een van de doeken, het zogenaamde Corporaaldoeck, terugkreeg, terwijl het andere doek achterbleef in Hoogstraten. Ook daar wordt een doek jaarlijks in processie aan het volk getoond. Paus Pius XI verleende op 27 februari 1924 toestemming voor de overbrenging. Een gezelschap van 550 mannen en twintig priesters heeft het doek per trein en tram opgehaald,

ALEX
KUSSENDRAGER

waarna het bewaard werd in de geres-
taureerde Heilig-Bloedkapel. In 1925
werd een processiepark aangelegd, het
Heilig-Bloedpark geheten. Het had een
slingerend pad, waarover de processie
zich voortbewoog. Tot de Tweede
Wereldoorlog waren er veel bedevaar-
ten vanuit de omliggende plaatsen en
werden er processies gehouden. De
deelnemers kregen een rood draadje
garen. Dit zou helpen tegen een bloed-
neus als je het om je pink knoopte. Het
processiepark werd in 1944 door oor-
logshandelingen beschadigd, maar in

Altaardwaal

1946 weer hersteld. Het verloor echter
haar functie, omdat de processie weer
door de straten trok in plaats van door
het park.

In de jaren zestig en zeventig van de
twintigste eeuw begon het park te ver-
vallen, op een deel ervan kwam een
school te staan en vandalisme deed de
rest. In 1984 werd het park overgeno-
men door de gemeente en vrijwel geheel
gesloopt.

In 1949 werd de processie vernieuwd
en werd ook een Heilig-Bloedspel opge-
voerd, wat in 1952, 1999 en 2013 her-
haald is. Ook tegenwoordig trekt elk
jaar op Drievuldigheidszondag de
Heilig Bloedprocessie door Boxtel.
Hieraan wordt deelgenomen door
600 figuranten in historische kledij.

Altaardwaal

In een buitenlandse veiling heb ik een
anders uitgevoerde penning van Boxtel
aan kunnen kopen. De voorzijde toont
het getal 1380 in plaats van 1570, en is
verder gelijk aan de in het *Jaarboek*
beschreven penning. De diameter is
21 mm.

Deze penning is echter dubbelzijdig
en toont aan de andere kant een altaar-
dwaal. Een altaardwaal of dwaal
(‘mappa’ in het Latijn) is een drievoudig
wit linnen doek dat over het altaar
wordt gespreid en er langs weerszijden
van afhangt. Het draagt een voor pries-
ter en volk zichtbaar kruis. Deze dwaal
staat symbool voor de lijkwade waarin
het lichaam van Jezus werd gewikkeld.
Gezien het uiterlijk zou ik denken dat
deze ‘1380’ penning van een latere
datum is als de eerste. De penning met
1570 wordt in de literatuur een
‘medaille’ genoemd. Ik denk dat we hier
te maken hebben met communie-
penningen.

Ook dit tweede exemplaar heeft (ver-
moedelijk) als communiepenning dienst
gedaan. Er bevinden zich enkele pen-
ningen en medailles betreffende de
bedevaart van het Heilige Bloed te

Boxtel in de collectie van het Noordbrabants Museum, maar geen communiepenningen. Op de website van het Meertens Instituut worden wel twee 'Medailles' van Boxtel genoemd:

- 1) 1570: Ø 1 cm (omgestoten kelk, erboven: anno 1570, eronder: Boxtel);
- 2) 1924 (twee engelen met corporale, keerzijde: omgevallen kelk, naar medaille 1570).

Bij navraag bleek dat de afmeting van nummer 1 onjuist is. Dit is zeer waarschijnlijk een tweede exemplaar van het type dat in het *Jaarboek* wordt beschreven. ■

LITERATUUR

SCHULMAN, L. *Veilingcatalogus* 22 (april 1999).
SNOECK, M.A. Trois médailles relatives au Miracle du très Saint Sang à Boxtel (Brabant septentrional) *Tijdschrift van het Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde* (1894) 46-50.

INTERNET

WWW.LOODJES.NL zie Boxtel
WWW.MEERTENS.KNAW.NL/bedevaart/bol/plaats/122

Inleveringen vanaf heden mogelijk !

Wij zoeken voor onze uitgebreide klantenkring doorlopend goede munten, die wij middels onze regelmatige prijslijsten (duizenden !) ter verkoop aanbieden.

Voor U biedt dat een aantal belangrijke voordelen :

- Uw munten worden verkocht tegen *optimale verzamelaarprijzen*. Deze prijzen stellen wij in overleg met U vast. Dit voorkomt dat munten onder een door U gewenste prijs worden verkocht !
- Zeer zorgvuldige beschrijvingen en kwaliteitsaanduidingen. Betere munten worden afgebeeld.
- U maakt gebruik van onze zeer goede en *omvangrijke klantenkring* die in tientallen jaren is opgebouwd. Hierdoor vinden wij voor Uw munten steeds de juiste kopers.....
- Wij werken met *zeer lage commissies*, meestal tussen de 10 en 20%, maar in sommige gevallen zelfs slechts 5% ! Dit hangt uiteraard af van de te verkopen munten.
- In tegenstelling tot veilingen wordt maar aan een zijde commissie geheven. Hierdoor komt van de waarde van de munt *minimaal 80%* in Uw handen en niet maar maximaal zo'n 60%.
- Zeer vlotte opname van Uw munten in een van onze verkooplijsten. Door deze uiterst efficiënte manier van werken hoeft U niet maanden lang te wachten tot Uw munten worden aangeboden.
- Uitbetaling binnen 1 maand na verkoop. Dus een *zeer vlotte financiële afhandeling*.

Heeft U een collectie te koop en betere losse stukken dan neem eens contact met ons op !

MUNTHANDEL G.HENZEN • POSTBUS 42 • 3958ZT AMERONGEN

☎ 0343-430564 • FAX 0343-430542 • E-MAIL: INFO@HENZEN.ORG • WWW.HENZEN.ORG